

Družinski tednik

ILUSTROVANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena 2 Din
Izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Tyrševa (Dunajska) cesta 29/1. Poštni predal šte. 345. Račun poštne hranilnice v Ljubljani šte. 15.393.

Ljubljana, 26. aprila 1934

Naročnina za četrlet 20 Din, za pol leta 40 Din, za vse leto 80 Din. V Italiji za vse leto 40 lir, v Franciji 50 frankov, v Ameriki in povsod drugod 2 dolarja

Štev. 17. Leto VI

Doživljaji na morskem dnu

Izkušen potapljač pripoveduje o strahotnih srečanjih v morski globini

Na ladijskem pokopališču v Atlantiku

Otok Sable-Island, ki ga vsi pomorščaki imenujejo »Graveyard of the Atlantic« (ladijsko pokopališče Atlantskega oceana), leži kakih 250 km vzhodno od novoškotskega pristanišča Halifaxa ter je prav za prav vrh svojih 300 km dolge in 120 km široke podmorske kleči. Otok se od dne do dne krči in izgublja v morje; danes je le še kakih 40 km dolg in poldrugi kilometer širok. Okoli njega leži zmeraj gosta megla; to je tudi vzrok neprestanih nesreč v njegovi bližini. Zakaj kadar pride ladja v te kraje in ne vidijo častniki zaradi megle po cele tedne solca ne zvezd, izgube vso orientacijo, razburkani valovi jih potegnejo k čerem in ladja se razbije. Na tisoče razbitin vseh mogočih ladij je pokopanih okoli Sable-Islanda, med njimi tudi neki parnik, ki je odplul s sirovimi diamanti in palicami srebra iz Halifaxa. Razen dveh mornarjev, ki sta se rešila v čolnih, je morje pogoltnilo vso posadko. Od teh dveh rešencev je dobila naša družba poročilo o dragoceni vsebini ladijskih trezorjev ter se je dogovorila z neko zavarovalnico, da bo dvignila na morskem dnu pokopane zaklade.

Ko smo se z več parniki odpravili na označeno mesto, smo videli, da bi šli v gotovo smrt, če bi se v tako razburkanem morju spustili v globino. Morali smo čakati cele tri tedne, dokler se ni vreme vsaj malo popravilo — vzlic temu je bila megla še zmerom tako gosta, da nismo videli delj kakor 100 metrov.

Oprezno in počasi smo prodirali v notranjost potopljene ladje. Pri razstreljevanju smo morali biti skrajno previdni, da ne uničimo trezorjev, kjer je bil spravljen dragoceni tovor. Bilo nas je šest potapljačev, ki smo se zvrstili vsak dan. Nekega dne ob treh popoldne sem prišel jaz na vrsto — tega ne bom nikoli pozabil. V začetku je šlo gladko. Spustil sem se trideset metrov globoko in že po nekaj sekundah prišel do železne ladijske razbitine. Najhujše delo smo bili opravili že prejšnje dni; če pojde vse posreči, bi danes že lahko začeli dvigati dragocenosti. Le še vrata v kapitanovo kabino, kjer so stali trezorji, je bilo treba odpreti. S podvodnim gorilnikom je to hitro šlo in železna vrata so odnehala. Do tod se nisem mogel pritoževati, zato se mi je pa naslednje pol ure tem neizbrisneje vtisnilo v spomin.

Potapljači smo kajpada vajeni pogledov na mrliče. Saj skoraj ni ladje, kjer jih potapljač ne bi srečal. Toda prizor, ki se mi je odprl, je bil tako strašen, da me je zona občila. V bledem sijaju električne svetiljke sem naj-

prej uzrl več sem in tja švigajočih senc: bila so trupla kakih dvanajstih ljudi, ki jih je z mojim vstopom vzburkana voda zgenila, da so jeli plavati in se zaletavati drugo ob drugo. Zraven je pa vladala strahotna tišina. Mrliči so plavali tik pod stropom kabine, zato sem se moral globoko skloniti, če sem hotel naprej. Tedaj sem začutil, kako me je iznenada zgrabilo od zadaj. Vleklo me je za čelado. Pol mrtev od groze sem se skušal odtrgati — zaman! Vzlic nepopisnemu strahu sem se toliko oju-načil, da sem se ozrl nazaj — nikjer nikake izpremembe, v strahotnem pokoju so mrtveci plavali po kabini. Nihče me ni držal in vendar nisem mogel storiti koraka naprej. Od brezumnega strahu so mi sklepetali zobje, vedno iznova sem se skušal odtegniti od nevidnega nasprotnika, vedno iznova sem se zagnal naprej — vse zaman! Potem me je minila zavest.

Ko sem se zavedel, sem se zagledal v kabini za potapljače. Eden mojih tovarišev mi je podpiral glavo in mi ravno vlival alkohol v usta. Od njega sem tudi izvedel, kaj se je prav za prav zgodilo in kako so me rešili.

Vsak potapljač ima razen gumaste-ga voda, ki mu dovaja zrak, še signalno vrveo. Ker niso moji tovariši dobili na signale nikakega odgovora, se je eden izmed njih spustil v globino, da vidi, kaj se mi je pripetilo. Zračni vod mu je kazal pot. Toda vrata v kapitanovo kabino so bila zaprta — ta vrata so bila tisti »nasprotnik«, ki me je grabil od zadaj. Zakaj ko sem šel naprej, jih je najbrže od moje hoje vzburkana voda zaprla in priščipnila zračni vod. Meni pa, ki mi je že pogled na toliko mrličev v tesni kabini skoraj vzel razum, ni niti na um prišlo, da bi potegnil za signalni vod in tako odkril nevidnega sovražnika.

Srečanje z morskim psom

Leta 1925. se je pred pristaniščem avstralskega mesta Sidneya potopila neka z žitom otovorjena ladja, ko se je ravno odpravljala na pot v Evropo. Večji del moštva je našel grob v morju, tisti, ki so se rešili, pa niso več utegnili vzeti s seboj ladijskih papirjev. Zavarovalnica, ki bi bila morala plačati odškodnino, je pa zahtevala predložitev ladijskega dnevnika in drugih knjig, da se dožene, koga zadene krivda.

Velika železna žitarska jadrnica se je bila navpično potopila, in da se niso jambori prelomili, bi bili morali spričo neznatne globine, v kateri je razbitina ležala, moleti iz vode. S te strani delo ni bilo težko. Toda pre-zrli smo drugo nevarnost, ki bi me

bila skoraj stala življenje: morske volkove! Še nikdar prej se nismo potapljali v krajih okoli Avstralije in zato tudi nismo dosti vedeli o strašnih morskih volkovih, ki so tod posebno požrešni. Sicer je vsak potapljač oborožen s sekuro in bodalom, toda kako malo to orožje zaleže, kadar gre za res, sem imel kmalu izkusiti na lastni koži.

Nekega prekrasnega jutra sem se spustil v morje, da spravim one papirje kvišku; vsa pripravljana dela

pomenj. Tedaj mi pa kri oledeni v žilah: zagledal sem orjaškega morskoga volka, ki je tik nad menoj plaval sem in tja. Njegovih oči nisem mogel videti, toda že obrisi strahotnega gobca, ki se je neslišno odpiral in spet zapiral, so me navdali z blaznim strahom.

Vse se je odigralo v nekaj sekundah. V smrtni grozi sem štirikrat sunkoma potegnil za signalno vrveo — dogovorjeno znamenje, da me kar najhitreje potegnejo kvišku. Koj nato sem izdril sekuro in bodalo. Že sem začutil rahel trzaj — gori na parniku so me začeli reševati. Trenutek nato sem že plaval nekaj metrov nad morskimi tli. Toda zverina je nemara slutila, da se ji bo tolsti plen izmuznil izpred nosa; krogi okoli mene so postajali vse ožji, najbrže morsk

Kri mi oledeni v žilah: zagledal sem orjaškega morskoga volka

so bila že končana. Počasi je dnevna svetloba temnela, kljub temu sem razločil vse predmete na morskem dnu. Splezal sem čez ladijsko ograjo in se oprezno ognil jambora, da se ne zapletem v vrvi. Vse je šlo po sreči — dokler nisem nenadoma uzrl sen-ce, ki je švignila nad menoj. Začuden pogledam pošev navzgor, da dožensem, kaj naj ta pošastna senca

volk še ni vedel, s katere strani naj me zagrabi. Tedaj sem izgubil živce in vrvel v velikem loku sekuro proti njemu, toda nekaj metrov od mene je brez moči padla na tla in se potopila. Zdajci se orjaška riba zažene name, že se pripravlja, da bi me zgrabila od spodaj — tedaj pa nehote zamahnem z bodalom. Najbrže me ni orožje

Se nadaljuje na 8. strani.

Bogatini in kriza

Milijarde kopne, še milijonarjev ni več dosti

Kadar govorimo o posledicah svetovne gospodarske krize, se nam pogosto vsili vprašanje: koliko neki je kriza napravila škode najbogatejšim med bogatimi? Ali so njihovi milijoni prav tako skopneli kakor prenašlo nakupičeni denarji povojnih dobičkarjev in špekulantov? Ali se jim je pa posrečilo vsaj del bogastva rešiti?

Bogatina imenuje ljudska govorica navadno milijonarja. Toda med človekom, ki premore milijon dinarjev, in takšnim, ki razpolaga z milijonom funtov, je kajpada silna razlika. Nekateri gospodarstveniki imenujejo sploh samo takšne bogatine milijonarje, ki imajo milijon ali več dohodkov na leto.

Kje je največ bogatinov?

Splošno je razširjeno mnenje, da je Amerika dežela največ milijonarjev. Mogoče je to do krize držalo; danes je vsekakor Anglija na boljšem ko Amerika. Tako je imela leta 1924 Velika Britanija 601 človeka, ki so prijaviili 50.000 funtov na leto, to je toliko, kolikor bi bilo obresti od kapitala 1 milijona funtov. Še leta 1932, torej sredi krize, je to število znašalo 540. Anglija je torej od krize razmeroma le malo trpela; da, prav velika bogastva so tam celo zrasla. Zakaj število bogatinov, ki premorejo več ko 2 milijona, se je od leta 1924 do 1932 popelo s 144 na 157.

Ameriški polom

Zato so pa ameriški nabobi v krizi toliko več izgubili. Leta 1929 je bilo v Združenih državah še 43.000 milijonarjev, tri leta pozneje še 19.000. Še hušji je bil polom pri mnogokratnih milijonarjih, pri ljudeh, ki imajo več ko milijon dolarjev letnih dohodkov. Leta 1929 jih je bilo še 513, leta 1930 komaj 149, danes pa le še eden.

Ta edini je devetdesetletni John D. Rockefeller. Njegov sin, ki je imel še leta 1929 več ko šest milijonov

dolarjev dohodkov, se mora danes zadovoljiti s piškavimi 500.000. Vzlic temu je pa imetje Rockefellerjev še danes največje v Ameriki. Pred krizo so ga cenili na poldrugo milijardo dolarjev, danes znaša približno četrtilijarde.

Tudi drugi najbogatejši Američan, Henry Ford, je mnogo izgubil v krizi. Leta 1929 je premogel še 1200 milijonov dolarjev, danes ima le še desetino te vsote.

Prihodnja v tej lestvici sta brata Mellon, od katerih je bil starejši — Andrew — pod Hooverom minister. Svoje premoženje sta si napravila v aluminijski industriji. L. 1929 so ju cenili še na 200 milijonov, danes premoreta komaj polovico toliko.

Vsi drugi bogatini iz dobe blagostanja so prav tako meteorsko kakor so zablesteli, izginili v sivini navadnih milijonarjev. To velja tudi za kralja bakra Guggenheima, za radijskega kralja Sarnova in za južnega Američana Patina, utemeljitelja industrije umetne svile.

Evropa se je dobro držala

V nasprotju z Ameriko je evropska bogatija krizo bolje prestala. Med angleškimi in francoskimi veleindustriji jih je le malo utrpelo velike izgube. Še zmerom razpolaga Anglež earl of Iveagh z imetjem 11 milijonov funtov (dobri 2 milijardi Din), naloženih v pivovski industriji. V Franciji so na čelu svilnati industrijec Gillet, znameniti tovarnar konjaka Hennessy in veležitar Louis Dreyfus, vsak s približno eno milijardo frankov. Pred nekaj leti je spadal semkaj tudi tovarnar parifumov in dišav Coty, pa je zaradi izgube svojega ločitvenega procesa in zaradi polomov pri časopisnih podjetjih izgubil večji del svojega denarja.

V Nemčiji je bil pred krizo najbogatejši mož kovinar Fridrik Flick; njegovo imetje so cenili na 500 milijonov mark. Sicer je zadnja leta dosti izgubil, toda vzlic temu ga imajo za

najbogatejšega Nemca. V nasprotju s Flickom, ki se je iz nič povzpел tako visoko, je Thyssen iz Porenja svoje premoženje podedoval. Še pred kratkim je imel 200 milijonov, danes bo za kakšno četrtno lažji. Tretji je bil pred krizo Otto Wolf s 100 milijoni. Krupp, pred vojno najbogatejši Nemec, je to svoje mesto že zdavnaj izgubil zaradi mirovnih pogodb, ki so ohromile njegove tovarne za orožje.

Zanimivo je, da najbogatejši mož v srednji Evropi ne živi v Nemčiji temveč na Češkoslovaškem. Ta mož je lastnik velikih premogokopov, Peček, čigar bogastvo cenijo na dve milijardi čeških kron.

Katastrofalni polomi

Kakor smo videli, so se evropska bogastva v krizi še kolikor toliko dobro držala; vzlic temu je Evropa v tem času doživela dve finančni katastrofi svetovnega pomena.

Ivar Kreuger, čigar letni dohodki so znašali še leta 1928 več ko dva milijona švedskih kron, je zapustil po samomoru za 168 milijonov dolarjev dolgov.

Še večji so bili dolgovi za belgijskim veleindustrijem umetne svile Loewensteinom. Cenili so jih na 200 milijonov dolarjev.

V tem pogledu ima Evropa rekord:

Banka Barucn

15. Rue Lafayette. PARIS

Odpremija denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem dnevnem kurzu. — Vrši vse bančne posle najkulantneje — Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksenburg sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64. Bruxelles; Holandija: št. 1458 66. Dordrecht; Francija: št. 1117-94. Paris; Luksenburg: št. 5967, Luxemburg. — Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice

zakaj največji ameriški polom — polom bratov Insullo iz Čikaga — je pokazal primanjkljaja »samo« 148 milijonov dolarjev.

Indijski nabobi

Dočim so bogastva industrijskih magnatov, ki so močno podvržena valovanju svetovnih tržišč, znatno trpela, se to ne more trditi o podedovanih imetjih.

Tako so si indijski nabobi svoje imetje popolnoma ohranili. Najbogatejši med njimi je danes haiderabadski nizam; samo njegov kronski zaklad cenijo na 100 milijonov funtov (20 milijard Din). Letni dohodki tega kneza znesejo štiri milijone funtov.

Bogastvo indijskih nabobov obstoji iz večine iz zlata in draguljev. Edini belec, ki lahko z njimi v tem pogledu tekmuje, je »demantni kralj« Barato iz Južne Afrike; njegov draguljski zaklad cenijo na 15 milijonov funtov.

Vladarji in veleposestniki

Med najbogatejše evropske vladarje štejejo italijanskega in angleškega kralja; njuno premoženje utegne znašati okoli 200 milijonov dolarjev. Tretji je lichtensteinski knez, takoj za njim pa pride bivši nemški cesar Viljem, ki se je znal s spretno finančno politiko odškodovati za izgubo cesarske krone. Cenijo ga na svojih 200 milijonov mark (tri milijarde dinarjev).

Med veleposestniki je treba v prvi vrsti imenovati vojvodo westminstrskega. Njegova posestva so vredna 40 milijonov funtov. Za njim pridejo Esterhazyji na Madžarskem, Potockiji in Radziwili na Poljskem in Rothschildi na Francoskem, ki so se v nasprotju z londonskimi in dunajskimi Rothschildi popolnoma vrgli na prekupčevanje z zemljišči. Tudi znani dobavitelj orožja sir Bazil Zaharoff si je na ta način zavaroval svoje neizmerno imetje.

Namoveiša škotska

Neki škot, ki je silno rad bral, se je vpisal v javno knjižnico. Toda imel je tak poklic, da drugače ni prišel do branja kakor samo zvečer in ponoči. Tedaj se je kratkoma naučil pisave za slepce in bral vsa noč.

Ugrabljeni otrok

Ameriška novela

V privatnem kontoarju bostonskega tovarnarja Brosa je zabrnел telefon. »Saj imate sina, ki mu je John ime?« je vprašal neki glas.

»Seveda«, je odgovoril tovarnar. »Kdo ste in kaj bi radi?«

»Plavolas je, dvanajst let mu je in na levem licu ima majhno brazgotino, ali ne?« je nadaljeval glas na drugem koncu, ne meneč se za tovarnarjevo vprašanje.

»Da, da«, se je začel vznemirjati mister Bros. »Pa se mu vendar ni kaj hudega pripetilo? Kdo govori?«

»Pripetilo se mu ni še nič«, je odgovoril glas, »toda točno ob štirih popoldne, to se pravi natanko čez osem in petdeset minut bo deček prestal živeti, če ne bi...«

»Ali ste zblazneli?« je hripavo zavpil tovarnar.

»...če ne bi dotlej plačal dvajset tisoč dolarjev!«

Še preden je utegnil Mr. Bros kaj odgovoriti, je v telefonu zapraskevalo — znamenje, da je oni poveznil slušalko. Tisti trenutek je vstopil prvi tajnik in izročil svojemu zmedenemu šefu droben zavojček, češ da mu ga je pravkar prinesel neki sel po sinovem naročilu. Tovarnar je s tresočo se roko pretrgal ovoj in zagledal zlat prstan, kakršni se dobe po pet dolarjev v vsej Ameriki. Po vrezljanem datumu, rojstnem dnevu svojega sina, je Mr. Bros spoznal, da je prstan njegov. Tovarnar je takoj poklical svoje stanovanje. Tam so mu povedali, da je njegov sin John odšel ob dveh na basebalsko tekmo z Baltimorem.

»O, prav gotovo so ga ugrabili!« je zajecjal nesrečni oče. Tajnik mu je svetoval, naj se nemudoma obrne na policijo. Toda še preden je utegnil Mr. Bros to storiti, se je na telefonu spet oglasil prejšnji neznanec. »Pred hišnimi vrati vaše pisarne čaka neki mož«, je rekel. »Najkonec je v desetih minutah mu morate osebno izročiti v pismu onih dvajset tisoč dolarjev;

vaš sin bo nato pri priči prost. Če ne boste plačali v tem roku, se odkupnina poviša na trideset tisoč. Če bi pa moža pred hišnimi vrati, ki se bo izkazal s kodrom vašega sina, hoteli dati aretirati, bo fantek pri priči umrl.«

Pet minut nato je stopal mister Bros proti drobnemu možicu, ki je čakal pred hišnimi vrati. Na drugi strani ceste je zložno korakal stražnik.

»Lahko ga pokličete«, je hladno dejal mož, videč, da je tovarnarjev pogled zletel tja preko in se ustavil na redarju. »Toda potem bom dvignil roko in onile tamle bo sporočil znamenje dalje: to pomeni takojšnjo smrt vašega otroka.«

S temi besedami je pokazal s palcem na vogal ceste, kjer je stal neki mož in ostro prežal na to stran. Potlej je izsiljevalec segel v prsni žep in izročil mistru Brosu koder. Bil je res iz sinovih las. Škrtaje je izročil nesrečni oče pismo z denarjem, na kar je mož jadrno izginil.

S tesnim srcem je stopil tovarnar

nekaj minut nato v svoje stanovanje. »John!« je kričnil, ko je uzrl svojega sina. Hlastno je stopil k njemu in ga stisnil k sebi. »Ubogi moj otrok, strašne reči si moral prestati!«

»O, saj ni bilo tako strašno«, je odgovoril njegov potomec. »Dobili smo tekmo 9:3. Baltimorčane smo kar pomandrali!«

»Kaj?« je zazijal mister Bros in široko odprl oči.

»Nu, Boston je igraje zmagal.«

»Kaj pa tvoj prstan in koder?« je zarjul gospod papa.

»Kaj že veš?« se je začudil mladič. »Ko sem stopil na cesto, se mi je približal nekakšen prismode in mi ponudil petdeset dolarjev, če mu dam svoj prstan. Potlej je hotel še en las in mi je ponudil zanj deset dolarjev. Seveda sem mu oboje dal. Saj zmeraj praviš, da je kupčija prvo. Ali nisem dobro napravil?«

Siromak John si še tedne in tedne potem ni znal razložiti, zakaj je tisti trenutek dobil od papana zvenečo klofuto.

Kot beračica je te dni umrla v peštanški ubožnici Ana Luchasi, nekdanja slavna plesalka, katere lepota in gracioznost sta omamili celo waleskega princa, poznejšega angleškega kralja Edvarda VII., ko se je mudil v Budimpešti. Pri neki predstavi je plesalka vrgla v njegovo ložo šopek cvetlic. Prince jo je zato povabil s cigansko kapelo v svoj hotel. Med obema se je razvilo intimno prijateljstvo, toda trajalo je le malo časa. Zakaj ko je Edvard zasedel prestol, je potegnil črto pod svoje prinčevske ljubezenske pustolovščine. Toda lepe balerine vendarle ni popolnoma pozabil: vsako obletnico onega srečanja se je pri plesalki oglasil neki gospod in ji diskretno izročil v imenu kralja spominsko darilo v nakazilu na okroglo vsotico. Ko je Edvard VII. umrl, je bila plesalka premožna ženska. Toda prišla je vojna, kolikor ji je ta priznala, je pa inflacija pobrala.

Strašna katastrofa je zadela v soboto rudnik Kakanj blizu Sarajeva. V nekem rovu je eksplodiral plin metan. Od 137 rudarjev, kolikor jih je bilo v rovu, se jih je rešilo samo 7. — Kakanj je največji rudnik v Bosni; dajal je po 100 vagonov rjavega premoga na dan. Vlada je obljubila, da prevzame skrb nad svoji ponesrečencev. Nj. Vel. kralj jim je iz lastnih sredstev daroval 100.000 Din.

Šesta in sedma partija Aljehin : Bogoljubov sta se končali remis. Stanje je zdaj 4 1/2 : 2 1/2 za svetovnega prvaka. Bogoljubov se ni posrečilo še nobene partije dobiti.

Strahotna demonstracija. Iz bolnice za gobavce v Alahabadu v Indiji je pobegnilo 550 gobavcev in se utaborilo pod milim nebom v protest zoper vlado, ker jim je znižala podporo za 40%. Na protestem mislijo ostati tako dolgo, dokler se vlada ne vda.

Brez glave. Odbor nekega filadelfijskega študentskega društva je hotel svoje tovariše preizkusiti, ali premislijo, kaj podpisajo. Poslal jim je v podpis prošnjo univerzitetnemu svetu, da bi jim dal en dan prosto. Na koncu prošnje je bil stavek: »Vsi podpisani se obvežemo, da bomo konec tega dne izvršili samomor z obglavljenjem.« Pet sto študentov je prošnjo brez premisleka podpisalo.

Za dve uri se je skrājšala vožnja iz severne Italije v Rim z nedeljsko otvoritvijo nove železniške proge med Bologno in Rimom. Največja znamenitost nove proge je 18.510 m dolgi montepianski predor, ki le malo zaostaja za najdaljšim predorom sveta, simplonskim (19.803 m); ima pa pred njim to prednost, da je dvo-tiren, medtem ko sta simplonska tira vsak v posebnem rovu. Razen montepianskega ima nova proga še veliki adonski predor (7.155 m), 30 manjših predorov in 40 mostov. Vsa proga je elektrificirana. Gradnja je stala 1300 milijonov lir (dobrih 5 milijard Din), polovico te vsote je požrl samo veliki montepianski predor.

Na pasjem pokopališču se je dal pokopati Anglež James Patterson. Za živega je bil velik ljubitelj živali; posebno dragi so mu bili psi, dosti dražji od ljudi; zato so ga le redko videli v človeški družbi. V oporoki je določil večji znesek za zgradbo pasje slaščičarne v Surreyju; v njej dobi vsak pes, ki pride mimo, brezplačen kolač; psi brez gospodarja smejo tam celo prenočiti.

Zdrav želodec. V Remetah pri Zagrebu je nekemu kinetu krava poginila za steklino. Polil jo je po predpisih s karbonom in jo pod nadzorstvom gosposke zakopal v 2 1/2 m globoko jamo. To so izvedeli okoliški cigani. Neke noči so prišli in mrhovino izkopal, zažgali ogenj in se ravno pripravljali za pojedino, ko jih presenetijo orožniki. Hočeš nočeš so morali z njimi v zagrebški Pasteurjev zavod, da jih preiščejo, ali niso dobili stekline. Najbolj je zoper odgon ugovarjal neki star cigan, češ, počemu neki toliko sitnosti in onegavljena z zdravniško preiskavo; on sam se že od pamtiveka hrani domala samo z mrhovino, pa je vendar zdrav in čil učakal 70 let in sploh ne ve, kaj je bolezen.

Detektivov nos

Berlin, v aprilu.

Ko se je grofica S. prebudila in kakor po navadi pogledala na nočno omarico, kamor je bila prejšnji večer položila svoje dragulje, je vzkriknula. Hlastno je skočila iz postelje in pozvonila sobarici.

Sobarica je prišla z zajtrkom, a ga je takoj odložila, ko je videla prepadeni grofici obraz in izvedela, da so dragulji izginili. V nekaj minutah je bila vsa služinčad na nogah, pregledali so sobo in vse stanovanje, zpraševali drug drugega in naposled poklicali kriminalno policijo.

Gospodje so si strokovnjaško ogledali vrata in okna spalnice in iskali sumljivih sledov, dokler ni eden izmed njih, ko je na balkonu pregledoval lonce s cvetlicami, začel vihati nos. Sklonil se je in kmalu našel na kamenitih tleh črepijco.

»Milostljiva,« je dejal. »ali niste imeli neki dragocen, a zelo nenavaden parfum?«

»Ah!« je vzdihnila grofica in omahnila na kanapé, »Eliza, stekleničica je tudi izginila! Šele včeraj sem jo dobila in sem jo položila zraven kasete z dragulji na nočno omarico. Oh, kolikšna škoda!«

»Narobe, milostljiva,« se je nasmehnil uradnik. »To nas bo šele spravilo na pravo pot. Očividno je vlomilec padla stekleničica na tla, ko

je plezal čez balkonski zid, in se mu razbija. Ker sem pa našel samo eno črepijco, sodim, da je vlomilec ostale dele pobral, najbrže da jih kje drugod vrže proč, ker se je gotovo bal, da ne bi našli na steklu njegovih prstnih odtisov. Za nas je najvažnejše to, da se ga je zaradi te malenkostne nezgodice prijel silno ostri vonj parfuma in se ga ne bo tako kmalu iznebil. Upam, milostljiva, da boste že drevi spet imeli svoje dragulje v rokah.«

Pred hišo, ki je stala v mirni in nepometni ulici, je kriminalni uradnik vohal na vse štiri strani in nato zavil v neko smer, kakor bi ga privlačeval magnet. Na vogalu se je ustavil, nekaj časa okleval, nato pa odločno zavil v bližnjo stransko ulico. To na zunaj nerazumljivo, toda v resnici bistro in preudarno početje je še nekaj časa nadaljeval. Naposled ga je nos pripeljal v veliko trgovino, ki je bila ravno zdaj, v dopoldanskih urah, vsa polna. Tu se je sled izgubil in detektivu ni kazalo drugega kakor na slepo srečo iti zdaj sem zdaj tja med gručami prodajalcev. Zdajci je začutil vonj parfuma posebno močno čisto iz bližine. Prihodnji trenotek je položil nekemu nič hudega ne slučnemu gospodu roko na ramo.

Se tisti dan je imela grofica S. svoje dragulje spet v rokah.

„Po beli roži vas bom spoznala“

Bukarešta, v aprilu.

Gregor je vstopil. »Angela Petrovinova poje,« je nekje bežno prebral. Kaj mu nocoj tega mar! Vznemirjen je bil. Njegovi prsti so se nervozno poigrali z nežnimi rožnimi listi. »Po beli roži v gumbnici vas bom spoznala,« mu je pisala. Le kam je spravil vstopnico? Hvala Bogu, ima jo, v telovnikov žep jo je bil vteknil. Kako nerodno, da je tako pozno prišel! Če zamudi to priložnost — Bog ve, ali ni dedična kakšnega milijonarja... mlada... plavolaska... skratka, moderno sportno dekle — ženska po božji volji! In njena slika — kar venomer bi jo poljubljali!

Iskaje se je ozrl naokoli. Avla je bila prazna. Gotovo ga čaka pred glavnimi vrati...

Planil je k stopnicam. Tam je trčil v elegantnega mladeniča.

»Oprostite...« je hlastno zamrmral, »nekoga iščem.«

»Jaz tudi,« se je nasmehnil drugi.

Gregor se je obrnil. »Čudno,« si je dejal, ko je že hitel po stopnicah, »prisegel bi, da je oni takisto imel belo rožo v gumbnici. Vražji živeci!«

Tedaj je zaslišal od zgoraj glasen smeh. »Hahaha — spet eden!« Ali je

mar njemu veljalo? Saj je vendar korektno oblečen: hlače so v redu, ovratnica takisto in roža v gumbnici — roža?

Gregorju je zaprlo sapo. Dvajset, petdeset, ne, najmanj sto gospodov je mahoma zagledal okoli sebe, in vsakateri od njih je imel — belo rožo v gumbnici...

Potegnjeni bodoči ženini so bili vsi pokoncu. Razumljivo! Iskali so »nevesto«, pa je ni bilo nikjer. Kaj zdaj? Nu, ko smo že tu, so si dejali, pa ostanimo in poslušajmo, kako poje Angela Petrovinova. Toda njeno petje jih ni nič posebno navdušilo in gospodje z belimi rožami v gumbnicah so šli razočarani domov.

Kdo je bila ona dama, ki je tisti večer toliko nadebudnih mladih gospodičev potegnila za nos? Iznajdljiv žurnalista je spravil na dan: bila je Angela Petrovinova sama. Hotela si je na ta način zagotoviti občinstvo za svoj prvi nastop. To se ji je sicer posrečilo, toda zaradi tega je še ne kaže zavidati, zakaj vesela zgodba bo imela pred sodiščem nekoliko resnejši epilog. Nič manj ko sto tri in dvajset osleparjenih ženitnih kandidatov kriči po osveti...

Noge Grete Garbo

Hollywood, v aprilu.

Kdo bi se upal oporekati, da je »božanska Garbo« najlepša ženska starega in novega sveta? In vendar so se nekateri drznili v nič devati njene noge.

Da napravijo konec večnemu prepiru zaradi nog »božanske Grete«, so se njeni čestilci in managerji odločili prepustiti presojo o njih izvedencu. Toda takrat se je pokazala nova težava. Kje naj dobe pravega razsodnika, ki bo poklican za to kočljivo nalogo in bo imel dovolj avtoritete,

da bo mogel nepristransko presoditi in preceniti meča in gležnje ženske, ki so že tolikokrat očarali svet?

Nu, naposled so se vendarle zednili in poklicali v Hollywood »strokovnjaka« iz Pariza. Ime mu je André Perucia. Strokovnjak je torej prišel in po tehtnem pregledu razglasil svetu, da ni Greta samo po svojem obrazu najidealnejši ženski tip, temveč ima, tako je dejal, tudi pravo velikost nog — natanko pomerjeno po klasičnem idealu milske Venere. Če se že kdaj zgodi, da v filmski projek-

Schicht
5.000
RADION
pere sam

5.000
prevlek
za blazine

opere gospodinja v 40 letih. Ali to je samo del trpljenja, ki ga ima večina gospodinj vse svoje življenje z žehto. Koliko ur je porabila prej — težko sklonjena nad pralnim čebrom — samo za družinsko perilo!

Ogniti se temu delu sicer ni mogoče — olajša se pa zdaj lahko... s Schichtovim Radionom. Zakaj Radion pere sam.

Ne muči se!

Uzemi
SCHICHTOV
RADION

ciji noge najlepše ženske sveta tako ali tako niso klasično skladne, ne more to nič izpremeniti božanskega zanosa oblik teh nog; temveč je temu izključno kriva samo filmska projekcija, ali pa če že hočemo krivdo zavlati na koga drugega — čevljar, čigar umetnost je pač premajhna, da bi bila kos najbolj božanski izmed filmskih boginj. Kajti Gretine noge so prav tako popolne in brezhlebn, je dejal pariški strokovnjak, kakor njena ramena in roke in skladna oblika njenega obraza — skratka, te noge se popolnoma podajajo k celotni sliki »božanske Garbo«. In pika.

Kalvarija ljubezni

Roman iz naših dni. — Napisal P. R.

64. nadaljevanje

To pismo je bilo pravo nasprotje z drugim, ki ga je bila dobila dva dni prej — s pismom, ki ga je bila sama grenkoba in žalost, da je ubogo mater zares zaskrbelo. Zato so jo pa zdaj te štiri vrstice popolnoma potlačile. Vedno iznova in iznova jih je morala čitati. In potem si je dejala:

»Franc je izpregovoril, Boža je odgovorila, in Ciril in Milavčeva žena sta odpustila... Moj sin bo srečen!... Hvala ti, Bog!»

V njenih črnih očeh je zagorel svetel lesk, ko je koj nato nekam skrivnostno dodala:

»Da, srečen bo... in jaz nesrečna. Vendar je prav tako!»

Njene oči so se uprle v temno nekončnost neba in se zagledale v zvezde.

»Srečen bo pri njej... morda pri njih vseh... jaz bom pa ostala sama in v samotni objokovala svojo usodo ter skušala najti pozabljenja.»

Zaprta je trepalnice. V predmestnih ulicah je utihnil trušč. Tišina je legala na zemljo.

Zdajci je Ilona vztrepetala.

Nekdo je pravkar odprl vrtna vrata. Madžarka je vstala in pogledala skozi okno. V sencih dreves se ji je zdelo, da se luščita iz teme dve postavi.

Osupnila je. Ali Franc ni sam? — Kdo je potem z njim?

Toda precej si je rekla, da se je morala zmotiti, zakaj nekaj trenutkov nato se je prikazal na peščeni poti Franc s kovčegom v roki.

Bil je sam. Tudi on je bil uzrl mater na oknu. In veselo je vzkliknil: »Dober večer, mamica!»

Negov glas je pretrgal tišino, ki je vladala na vrtu.

»Dober večer, Franc,« je odzdravila.

Prihitelj je stari Ilonin sluga in vzel mlademu možu kovčeg iz rok. Oba sta krenila proti vходу. Pod stopnicami sta se ustavila. Tiho sta nekaj govorila, nato je pa vrtil stavec prav tako tiho dejal:

»V redu, gospod Franc. Molčal bom, zanesite se.»

Ilona je zapustila svoj prostor pri oknu in šla odpirat.

»Vendar žel! Prišel si, sin moj!»

Mladi mož je viharno planil k njej in se spustil v njen objem.

»Zakaj mi nisi sporočil natančne ure, kdaj prideš? Šla bi ti bila naproti.»

»Počemu, mamica? Zakaj bi se po nepotrebnem mučila zaradi mene? Vedel sem, da te ne bi strpelo doma, in ravno zato ti nisem sporočil ure svojega prihoda.»

»O, ti pokvarjen otrok!... Toda... ali nisi mar prišel z brzim vlakom o pol šestih?»

Mladi mož ni takoj odgovoril. Trenutek se je obotavljal.

»Pač, mamica,« je potem dejal.

»In šele zdaj, o pol desetih prideš domov?... Kaj si pa počel v Parizu?»

»Takoj ti povem, mama... le malo potrpljenja.»

Nasmehnil se je, toda zadrege ni mogel popolnoma utajiti.

»Lažeš, sin!»

»Ne, mamica... Prvo, vlak je imel blizu ene ure zamude.»

»Brzovlak?... To se mi čudno zdi. Pa deniva, da je res. Torej si prispel o pol sedmih v Pariz.»

»Da, toda bil sem zelo lačen in sem šel na večerjo.»

»Ta, ta, ta... tu bo nekaj vmes, kar bi mi rad prikri.»

»Molči, mamica... Sama veš, da ne lažem. Daj, da ti po vrsti vse povem, pa boš vse izvedela. Toda najprej mi dovoli, da te spodobno poljubim... saj vidiš, da še nisem prišel do tega.»

Stisnil jo je k sebi in jo ljubeče poljubil na čelo. Potem jo je potegnil v sobo in zaprl vrata za seboj.

»Torej si dobila moje pismo?»

»Reci rajši pisemec, saj krajša še brzojavka ne bi mogla biti.»

»Oprostite, mamica, nisem utegnil več pisati.»

»Sebičnež, da te le sram ni... Kadar si nesrečen in pobit, mi napišeš cele strani, v veselju mi pa še par vrstic ne privoščiš.»

»Ne srdi se, mamica!»

»Nu, zdaj še tega ne vidiš, da se šalim!»

Potegnula ga je bliže k luči.

»Zdi se mi, da nisi sam prišel. — Nekdo je moral biti s teboj.»

»Iz česa sklepaš?»

»Nu, ko so se odprla vrtna vrata, se mi je zdelo, da vidim dve postavi...«

V drugo se je mlademu možu zapisala zadrege na obraz.

»Motiš se... S kom naj bi se bil pa pripeljal?»

Potem je obrnil pogovor drugam, da se ogne nadaljnjemu izpraševanju.

»Sediva, mamica. Mnogo ti imam povedati. Velika novica te čaka, a ne prej, dokler mi ne poveš, kako si ti sama prebila teh deset dni, ko me ni bilo doma.»

»Sin moj, dobro veš, da zdaj ne gre za mene, temveč za tebe. Na dan z besedo: kakšna je novica?»

»Ali je še nisi ugenila?»

»Mogoče... Ne vem.»

»O, prav gotovo. Ko sem se vozil domov, sem imel dovolj časa za razmišljanje, in tako se mi je odprlo spoznanje, da si imela zadnjič neki skrit namen.»

»Skrit namen?»

»Da. Zakaj na Sonnenbergu smo o vsem mogočem govorili in na marsi-

»Ideal«

Kongresni trg 3

kemično čiščenje,
barvanje in svetlokanje

kaj prišli... Danes sem trdno prepričan, da me nisi samo zato poslala v Švico, da spremim dr. Milaveca domov. Daj, kar priznaj, mamica...»

Nasmehnil se je. Tudi Ilona se je nasmehnila, toda njen nasmeh je bil nekam truden in prisiljen.

»Ali ti nisem rekla, da ti želim vso srečo in da vem, da jo boš tam našel?»

»Da, mamica, in prav si imela: našel sem jo.»

»Vidiš, Franc! Moja največja želja se je izpolnila.»

Toda vzlic vsemu premagovanju je takrat zadržala njen še zmerom lepi obraz senca otožnosti. Morala je zbrati vso svojo voljo, da jo je pregnala. Prisilila se je k nasmehu:

»Nu, in pomisleki, ki si jih imel?»

»Zanje nimam več vzroka... zakaj dr. Milavec in njegova žena že vse

vesta in sta mi izjavila, da hočeta pozabiti prošlost.»

»Ali si ju ti prosil?»

»Ne, temveč Boža. Poslušaj, da ti povem, kako je do tega prišlo.»

Mladi mož je rahlo potisnil svojo mater v naslanjač. Nato je še sam prisedel k njej in ji začel pripovedovati. Popisal ji je prizor na ploščadi na robu prepada in potem razgovor pri Milavčevih. Svoje pripovedovanje je sklenil z besedami:

»Vidiš, mamica, tista, ki sta toliko prestala, sta danes pripravljena pozabiti vse zlo, ki so ga jima storili, da ne bo njuna hčerka nesrečna...»

»Na očeta meriš, kaj ne?» je rekla Ilona s pridušenim glasom.

»Da, najprej nanj... Sicer pa, tega še ne veš: v drugo je že pokazal, da se iskreno kesa svojega greha, nov dokaz je dal o svojem značaju.»

»On?»

»Da, mamica. Da, on, ki mu ti odrekaš sleherno človeško dostojanstvo... on, ki ga doživljam, da s svojim kesanjem zgolj komedijo uganja. — Greha, ki ga je storil, se ni izpovedal samo tebi in meni, priznal ga je tudi svoji žrtvi sami. Mamica, priznati ti moram, da ga občudujem, zakaj pokazal je, da je mož. In tega mu nihče ne more odreči.»

Ilona ni odgovorila. Franc je povzel.

»Vzlic temu bi bilo razumljivo, če mu dr. Milavec in njegova žena ne bi odpustila. Preveč sta morala prestati, da bi mogla tako hitro pozabiti. In vendar se nista niti trenutek pomišljala: zaradi sreče svoje hčerke sta odpustila. In tedaj sem si dejal, da boš tudi ti zaradi mene storila, kar sta storila Božina roditelja zaradi nje.»

»Jaz jima nimam ničesar odpustiti, ker mi nista ničesar storila.»

»Ne obračaj besed, mamica; sama veš, kaj hočem reči.»

Videč, da hoče še zmerom ugovarjati, je vneto nadaljeval:

»Ne gre za to, da odpustiš Božini roditeljema; zanj gre, ki je s svojim kesom pobotal svoj zločin, zanj, ki že toliko let trpi, ker ne sme živeti pri tebi in ki te prosi — bolj zaradi pokoja svojega sina kakor zaradi sebe samega — da se vrneš k njemu.»

Ilona še vedno ni odgovorila. Drgetala je po vsem životu; glavo je spustila na prsi in molčala, zatopljena v težke misli. Franc je proseče iztegnil roke proti njej.

postelja in na njej ženska. Ko vstopim, se obrne in njene čudovite črne oči začno čudno goret. Popravi si svoje goste črne lase s čela in iztegne proti meni svojo nežno belo roko. Kreolka je in neizmerno lepa. Oklene se me za roke in me prisili, da sedem na stol zraven postelje. Naglo kakor misel mi ovije svoje mehke roke okoli vratu in me jame s svojimi izsušenimi, od vročine razbeljenimi ustnicami strastno poljubljati, kakor bi hotela izsesati vso kri iz mojih žil.

»O, Juan, kako dolgo, kako strašno dolgo si me pustil čakati! A zdaj si vendar prišel, ljubi.»

Kakor bi trenil, so se mi odprle oči: zamenjuje me s svojim ljubimcem, gotovo kakšnim španskim častnikom. Uniforma in rožljanje s sabljo sta njene od vročinskih fantazij oslabele možgane še bolj razdražili in zmedli njene misli. Za onega drugega me ima.

Meni je strašno nerodno. Pogledam

Kreolka

Novela

Havana y najhujši poletni vročini. Vsak trenutek se moj ubogi konj spotakne od izčrpanosti. Kako vesel sem, da sem že oddal brzojavke! — Hvala Bogu, še malo pa me čakata toli zaželeni počitek in hlad. In tedaj bo papolal zvezdnati prapor nad mestom. Neznosna vročina je, neprestano mi čurlja znoj s čela.

»Kje bova prenočila, Pedro?»

Ordonanca pokaže na belo hišico, skrito kakor ljubka škatlica za dragulje med gostim drevjem.

Po peščeni poti odjezdiva navzdol proti hišici. Vse oknice so zaprte, Grobna tišina vlada vsepovsod. Odjezdim do stopnic — nikjer žive duše. Skočim s konja, nalašč zarožljam s sabljo po pesku in žvenketam z ostrogami, ko stopam po stopnicah navzgor. Zdajci mi udari na uho zategnjen, tožeč glas. Trenutek prisluh-

nem, nato pa odločno odrinem vrata in stopim v vežo. Neslišno se odpro stranska vrata in prikaže se visokorasel mož s črno brado in ognjevitimi očmi.

»Oprostite, pri nas ne morete prenočiti. V sobi leži na smrt bolna ženska.»

Jeza me obide in kratko, skoraj zapovedujoče odvrnem:

»Moje ime je stotnik Lorenzo. Bolnice ne bom nadlegoval; že jutri zjutraj odjezdim dalje, toda dotlej moram ostati v hiši. Obzalujem; v vojni smo.»

Španec me je očividno imel za vstaša in me je srdito pogledal. Tedaj vnovič zaslišim oni zategnjeni tožeči glas.

Spet se neslišno odpro vrata in prikaže se drugi mož.

»Zdravnik sem,« pravi in se predstavi. »Notri leži bolnica v deliriju; vsak trenutek lahko umre. Vi bi jo nemara mogli rešiti, ali ne bi šli za

Grof MONTE-CRISTO

Roman
Napisal Aleksander Dumas

25. nadaljevanje

Bertuccio si pokrije obraz z obema rokama. Monte-Cristo upre vanj dolg, čudno zamišljen pogled.

Po kratki tišini, ki sta jo nočna ura in prizorišče delali še svečanejšo, povzame grof z melanholičnim glasom:

»Gospod Bertuccio, imejte vedno v spominu besede, ki sem jih tolikokrat slišal od abbéja Busonija: za sleherni bolezni sta dve zdravili, čas in molčečnost. Zdaj me pa pustite minuto samega na vrtu. Kar je vas, ki ste igrali glavno vlogo pri onem strašnem prizoru, bolešno pretreslo, bo name delovalo skoraj pomirjevalno. Drevesa mi ugajajo, ker dajejo senco, in senca mi ugaja, ker je polna sanj in prividov. Glejte, kupil sem si vrh, me neč, da bom dobil samo kos zemlje, obdan z zidovi; toda pokazalo se je, da je ta ograjeni kos zemlje obljuden s prikaznimi, ki jih kupna pogodba niti z besedo ne omenja. Toda meni so duhovi dragi; prepričan sem, da mrtveci v šestih tisočletjih niso napravili niti sence toliko hudega kakor živi en sam dan. Vrnite se torej in spite v miru!«

Bertuccio se spoštljivo prikloni in odide. Monte-Cristo počasi obhodi vrt, nato se pa vrne k vozu. Bertuccio se brez besede popne na kozla h kočijažu. Voz zdrdra nazaj proti Parizu.

Se tisti večer, takoj po prihodu v hišo na Elizejskih poljanah, si je Monte-Cristo ogledal svoje stanovanje. Pri tem ga je spremljal Ali. Grof je dal Bertucciu več navodil zastran lepšave in razdelitve sob; polje je pogledal na uro in dejal Nubijcu:

»Pol dvanajstih je, Haydée se mora kmalu vrniti. Ali so komornice pripravljene?«

Ali iztegne roko proti sobam, določnim za lepo Grkinjo; bile so vsrhan od ostalega stanovanja in tako dobro skrite za tapetnimi vrati, da je človek lahko vso hišo

pregledal, ne da bi slutil, da je nekje še en salon z dvema sobama. Ali je torej iztegnil roko proti temu stanovanju, naznačil s prsti svoje levice število tri, položil nato glavo v dlan in zaprl oči, kakor bi spal.

»Aha,« odvrne Monte-Cristo, vaje takega izražanja. »Tri so, in v spalnici čakajo, kajne?«

Ali prikloni.

»Gospa bo nocoj trudna in se ji bo gotovo hotelo spanja. Zato ne daj, da bi komornice govorile z njo. Pozdravijo naj jo, polje naj jo pa pustite samo. Ti pa glej, da ne pride grška spletična v stike s Francozinjami.«

Ali se prikloni.

Kmalu nato se zasliši hišnikov glas; mrežasta vrata se odpro in pred stopnicami se ustavi voz. Grof odide dol in pomaga na tla dami, ogrnjeni v svilnato, z zlatom vezeno tenčico, ki ji je zakrivala obraz. Mlada žena prime podano ji roko, jo spoštljivo in ljubeče poljubi in nekaj zamrmra; grof ji odgovori prav tako tiho in mehko. Mlada dama je bila Grkinja; Monte-Cristo jo spremlja v hišo.

VI

Neomejen kredit

Prihodnji dan okoli dveh popoldne se je pred hišo grofa Monte-Crista ustavila kočija z dvema čudovitima angleškima konjema. Iz voza je pogledal mož kakih petdesetih let v višnjevem telovniku z velikansko zlato verižico; nato je poslal svojega lakeja k hišniku vprašati, ali je grof Monte-Cristo doma.

Med tem je z veliko pozornostjo opazoval zunanost hiše in livreje uslužbencev. Njegove oči so bile živahne, toda bolj prekanjene kakor pametne. Ustnice je imel tako tanke, da niso bile vbočene navzven temveč navznoter. Široke in štrleče ličnice, pollačeno čelo in izredno veliki uhlji: iz vsega tega bi poznavalec

svojimi srebrnimi žarki valove...
Vztrepetal sem po vsem životu. — Ali smem še dalje poslušati te sladke ljubezenske besede? Ozrem se kvišku: doktor mi pomigne, naj ostane.

»Glej, kako mi padajo hladni granatni cvetovi po plečih.«
Popravim ji njeno lahno odejo, tedaj me pa prime za roko in jo vroče poljubi.

Naposled jo premaga spanec. Toda ko hočem oprezno potegniti svojo roko iz njene, se prebudi in me jame zaklinjati, naj je ne zapustim.

Vso noč sem ostal ob bolniški postelji.

Po polnoči je padla v globok, pokojen sen.

»Kriza je srečno prestana,« mi zašepeta zdravnik.

Ko sem se drugo jutro hotel posloviti, mi je Španec brez besed obrnil hrbet. V tej edini noči se je Kreolin mož postaral za deset let.

ljudi presodil, da ta človek ne more biti prijeten drug ne dober značaj.

Lakej potrka na hišnikovo okno.

»Ali ne stanuje tu grof Monte-Cristo?«

»Njegova svetlost stanuje tu,« odvrne hišnik, »samo...« Ozre se v Alija. Nubijec odkima.

»Samo zdaj ne sprejema,« odgovori hišnik.

»Potem pa vzemite posetnico gospoda barona Danglarsa in jo izročite gospodu grofu. Povejte mu, da je moj gospod, ko se je peljal v zbornico, napravil ovinek, da bi ga mogel obiskati.«

Lakej se vrne k vozu in sporoči, kaj so mu povedali.

»Oho!« vzklikne Danglars, »ta gospod je torej tolikšen, da se dá klicati za svetlost in da sme samo njegov komornik z njim govoriti. Ker pa ima kreditno pismo name, me bo že moral obiskati, če bo hotel denarja.«

In Danglars se je naslonil nazaj in vele kočijažu tako glasno, da so ga morali slišati na drugi strani ceste:

»V poslansko zbornico!«

Monte-Cristo je videl barona skozi špranje oknic; opazoval ga je z nič manjšo pozornostjo, kakor je Danglars motril hišo, vrt in livreje.

»Ta človek je oduren stvar,« je zamrmral. »Kdo ne bi na prvi pogled spoznal kače za njegovim pollačnim čelom, jastreba po izbočeni glavi in kragulja po šiljastem kljunu!«

Takrat vstopi Bertuccio. Monte-Cristo se obrne k njemu.

»Ali ste videli konja, ki sta pravkar stala pred vrati?«

»Da, ekscelencia, zelo lep par.«

»Kako to,« nagubanči Monte-Cristo čelo, »kako to, da moram videti par še skoraj lepših konj kakor sta moja — in da ta par ne stoji v mojem hlevu?«

»Gospod grof,« odgovori Bertuccio, »konja, ki o njima govorite, nista bila na prodaj.«

Monte-Cristo skomigne z rameni.

»Zapomnite si vendar že, čislani gospod intendant, da je za tistega kdor zna plačati, vse na prodaj.«

»Gospod Danglars je plačal zanju 16.000 frankov.«

»Potem bi mu morali ponuditi dvakrat toliko; kot bankir gotovo ne bi bil zamudil priložnosti, da podvoji svojo glavnico.«

»Ali gospod grof resno misli?« vpraša Bertuccio.

Monte-Cristo pogleda intendanta kakor človek, ki ne razume, da se ga kdo drzne kaj takega vprašati. Nato reče: »Drevo moram vrniti neki obisk. Glejte, da bosta ta dva konja vprežena v moj voz. — Ali, pošlji mi komornika!«

Komaj je Ali izginil, je že vstopil komornik.

»Gospod Baptistin,« ga ogovori grof, »leto dni ste pri meni v službi — za toliko časa vzamem navadno ljudi na poskušnjo. Vi mi ustrezate.«

Baptistin se prikloni.

»Vprašanje je le, ali ste tudi vi z menoj zadovoljni?«

»O, gospod grof!« vzklikne Baptistin.

Moderno gospodinjstvo

Kadar ima letalčeva žena pranje...

»Poslušajte me do konca! Pri meni imate petnajst sto frankov plače na leto, razen tega vam dajem hrano, kakršne bi si marsikdo želel. Čeprav ste sami služabnik, imate še pod seboj slugo, ki vam oskrbujejo perilo in urede druge reči. Razen petnajst sto frankov plače me pri nakupih mojih oblačil za najmanj toliko še opeharite.«

»O, gospod grof!«

»Ne očitam vam tega, ker se mi ne zdi preirano; želim samo, da ostane pri tem znesku. Boljšo službo od te boste težko dobili. Svojih ljudi ne bijem, ne kolnem in ne psujem, srditega me nihče nikoli ne vidi, zmožo zmeraj odpuštim, nikoli pa nemarnosti ne pozabljivosti. Moje zapovedi so po navadi kratke, a jasne in jedrnate; rajši jih ponovim, kakor da bi jih kdo krivo razumel. Dovolj sem bogat, da lahko vse izvem, kar hočem vedeti, in vnaprej vam povem, da sem zelo radoveden. Če bi izvedel, da ste o meni govorili, dobro ali slabo, presojali moja dejanja, prežali na moja pošta, bi pri prič morali iz hiše. Svoje ljudi samo enkrat posvarim, in vi ste posvarjeni. Zdej lahko greste.«

Baptistin se prikloni in hoče oditi.

»Čakajte,« reče grof, »pozabil sem vam povedati, da položim za slehernega svojega človeka vsako leto nekaj denarja na stran. Tisti, ki jih odpuštim, seveda izgube pravico do tega denarja, in sicer v korist svojih tovarišev. Zdej ste leto dni pri meni; vaši denarji so se začeli zbirati, glejte, da se vam bodo množili.«

Te besede so napravile na Baptistina velik vtis.

»Prizadeval si bom, svetlost, da bom v vseh točkah ustregel vašim željam.« Nato se je priklonil in odšel.

O petih je grof trikrat udaril na zvonec. En udarec je veljal Aliju, dva Baptistinu, trije Bertucciu.

»Pripravite voz!«

»Pripravljen je, svetlost,« odvrne Bertuccio. »Ali bom gospoda grofa spremljal?«

»Ne, z menoj pojdejo samo kočijaž, Ali in Baptistin.«

Grof odide dol in zagleda v voz vprežena konja, ki ju je ne-

kaj ur prej občudoval v Danglarsovi vpregi.

»Res, lep par,« reče. »Prav ste storili, da ste ju kupili — samo nekoliko pozni ste bili.«

»Svetlost,« odgovori Bertuccio, »ni jih bilo lahko dobiti; celo premoženje staneta.«

»Ali se vam za to zdita manj lepa?« meni grof in skomigne z rameni.

Ta pogovor se je vršil vrh vnanjih stopnic. Bertuccio je že hotel pozdraviti, toda grof ga je zadržal z roko.

»Počasi, gospod. Potreboval bi hišo na deželi ob morju, recimo v Normandiji, med Havrom in Boulognem. Kakor vidite, vam dam dosti prostora na razpolago. Toda gledati morate, da bo v bližini majhno pristanišče ali zaliv za mojo korveto. Ladja bo morala biti noč in dan pripravljena za odhod. Obrnite se na vse tujajšnje notarje, da dobite hišo, ki bo ustrezala našim zahtevam. Ko jo dobite, si jo ogledite, in če boste z njo zadovoljni, jo kupite v mojem imenu. Korveta je menda na poti v Fécamp, ne?«

»Tisti večer, ko smo zapuščali Marseille, sem jo videl, da je dvignila sidro.«

»Pa jahta?«

»Jahta ima nalog, da ostane v Martigu.«

»Prav. Pišite obema kapitana od časa do časa, drugače bosta še zaspala. Zastran parnika, ki čaka v Chalonsu, uredite enako kakor z jadrnicama.«

»V redu.«

»Ko bo hiša kupljena, poskrbite, da bodo na obeh cestah na sever in na jug po deset ur vsak sebi čakali spočiti konji.«

»Zanesite se, svetlost.«

Grof pokima v znamenje, da je zadovoljen, odide po stopnicah in stopi v voz. Iskra konja potegneta v dir in se ustavita šele pred bankirjevo palačo.

Danglers je ravno predsedoval odboru za železniške zadeve, ko mu sporoče obisk grofa Monte-Crista. Sicer je pa bila seja že pri koncu. Baron je vstal in dejal svojim tovarišem, med katerimi je bilo več poslancev:

»Oprostite, gospodje, da vas zapustim. Tvrdba Thomson & French v Rimu mi je poslala nekega grofa Monte-Crista in mu odprla pri meni neomejen kredit. Reči moram, da si takšne šale ni dovolil še nobeden mojih kolegov. Kajpada me je zgrabila radovednost; zato sem se odpeljal davi k dozdevnemu grofu. Če bi bil pravi grof, potem pač ne bi bil tako bogat. Pa ga še pred oči nisem dobil. Kaj rečete k temu? Ali niso manire, ki si jih dovoljuje ta gospod Monte-Cristo, tudi po vaši sodbi takšne, kakor si jih sme privoščiti kvečjemu kakšna visokost ali muhasta lepota? Hiša na Elizejskih poljanah je v ostalem, kakor sem dočkal, njegova last in je ni v nič devati. Rečem vam, vse skupaj mi je na moč čudno. Toda mori se, če misli, da me bo za norca imel. Še ne ve, s kom ima opravka. Kdor se poslednji smeje, se najbolje smeje.«

Po teh visokomernih besedah zapusti baron svoje goste in odide v belo-zlato salon, ki je slovel po vsej Antinski cesti. Zapo-

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapeljnice itd. Pere, suši, moga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in puh

TOVARNA JOS. REICH
LJUBLJANA

vedal je bil, naj grofa tja odpeljejo, hoteč ga kar prvi mah oslepiti s svojim razkošjem.

Monte-Cristo si je ravno ogledoval dve ponaredbi Albano in Fattorovih slik, ki so ju bili baronu obesili za originala; ko zasliši korake, se ozre.

Danglers malomarno nagne glavo v pozdrav in pomigne grofu, naj sede.

»Če se ne motim, imam čast govoriti z gospodom Monte-Cristom?«

»In jaz,« odvrne grof, »z gospodom baronom Danglersom, vitezom častne Legije in članom poslanske zbornice?«

Monte-Cristo je naštel vse naslove, ki jih je bral na baronovi posetnici. Danglers je začutil zbadljivo; ugriznil se je v ustnico.

»Oprostite, da vas nisem ogorčil z naslovom, ki ste se z njim prijavili; znano vam bo, da imamo demokratsko vlado, in jaz sam sem zastopnik iz ljudstva.«

»Razumem — čeprav pri sebi niste izpustili baronskega naslova.«

»Eh, za svojo osebo ne dam dosti na te reči,« odvrne Danglers s prisiljeno ravnodušnostjo. »Pridobil sem si nekaj zaslug, pa so me povzdignili v barona in viteza častne legije; zato...«

»... ste se odrekli svojima naslovoma in dali tako lep zgled.«

»Ne čisto; za uslužbenca na primer...« Danglers v zadregi obmolkne.

»Razumem, za svoje ljudi ste baron, za žurnaliste gospod in za svoje volilce navaden grajan. Pod ustavno vlado zelo umestne stopnje, priznam.«

Danglers se v drugo ugrizne v ustnico; izprevidel je, da na tem polju Monte-Cristu ni kos. Zato sklone ubrači drugo smer.

»Gospod grof,« reče in se prikloni, »dobil sem pismo od tvrdbke Thomson & French.«

»Veseli me, gospod baron, tako se mi vsaj ni treba samemu predstavljati, kar je zmeraj nekoliko nevedno. Pravite torej, da so vas že obvestili?«

»Da, toda priznati moram, da ne razumem prav. V pismu mi pravijo, da ima gospod grof pri meni neomejen kredit.«

»Kaj naj bo tu nerazumljivega?«

»Nič razen besede 'neomejen'.«

»Ali mar izraz ni dober? Že mogoče; pismo izvira od Angležev.«

»O, kar se izraza tiče, ne morem nič reči. Druga je pa s kupčijske strani.«

»Ali se vam nemara tvrdka Thomson & French ne zdi dovolj zanesljiva, gospod baron?« vpraša Monte-Cristo nedolžno. »Vraga, ta bi bila lepa: naložil sem tam čedne denarje.«

»O, popolnoma zanesljiva,« odgovori Danglers z malone porogljivim usmevom. »Le zmisel

besede 'neomejen' je pri finančnih zadevah nekam nedoločen.«

»Da je neomejen, kaj ne?«

»To je ravno tisto! Nedoločnost pa zbuja dvome, in če si v dvomih, pravi modrijan, se rajši v stvar ne podajaj.«

»To se pravi,« odvrne Monte-Cristo, »če bi hotela tvrdka Thomson & French napraviti kakšno neumnost, ne bi imela tvrdka Danglers prav nič volje posnemati jo.«

»Kako to mislite, gospod grof?«

»Nu, gospoda Thomson in French se pri svojih poslih ne vežeta na določne zneske, gospod Danglers ima pa mejje; kakor je pravkar sam dejal, je moder mož.«

»Gospod,« odvrne oholo bankir, »še nihče se ni doslej pri-tožil nad mojo blagajno.«

»Potem se bom pač, se mi zdi, jaz prvi.«

»Kdo vam je kaj rekel?«

»Vaše izpraševanje mi to pravi; vse kaže, da se obojčavljate.«

Danglers se vnovič ugrizne v ustnico; že v drugo ga je ta človek potolkel, to pot na polju, kjer je bil sam doma. Njegova porogljiva vladnost je bila umetna; mejila je že na nesramnost. Monte-Cristo se je pa ljubeznivo smehljal; kadar je hotel, je znal biti naiven, in to ga je ravno delalo tako močnega.

»Gospod,« povzame Danglers po kratkem premolku, »hočem biti jasnejši: prosim vas, da mi sami poveste znesek, ki bi ga radi dvignili pri meni.«

»Gospod baron,« odgovori Monte-Cristo, trdno odločen, da se ne umakne niti za ped, »če sem zahteval pri vas neomejen kredit, sem storil za to, ker nisem mogel vedeti, koliko denarja bom potreboval.«

Bankir je mislil, da je zdaj prišel njegov trenutek. Samozavestno se je naslonil na stolu in rekel s prevzetno-pokroviteljskim glasom:

»O, ne bojte se, kar na dan z besedo! Sami se boste lahko prepričali, da banka Danglers, naj bo še tako neznamna, lahko zadovolji tudi največje zahteve, pa čeprav bi zahtevali milijon...«

»Kako ste rekli?«

»Milijon sem rekel,« ponovi Danglers s prostaško bahavostjo.

»Kaj naj mi bo milijon?« vzklikne grof. »Moj Bog! Če bi potreboval samo milijon — ne, zaradi takšne malenkosti si pač ne bi bil dal odpreti pri vas neomejen kredit! En milijon imam zmeraj pri sebi v denarnici.«

In Monte-Cristo potegne iz žepa majhno listnico, v kateri je imel svoje posetnice, in vzame iz nje dve nakazili na narodno banko, vsako po pet sto tisoč frankov.

Moža, kakor je bil Danglers, je treba s kolom pobiti, lahki vboj-ljaji mu ne gre do živega. Bankirju se je kar zvrtilo v glavi; bebasto je uprl oči v svojega gosta.

»Kar priznajte, da tvrdki Thomson & French ne zaupate. Saj sem za vsak slučaj tudi s tem računam. Glejte, tule imam dve pismi, podobni vašemu. Eno je od Arnsteina z Dunaja na barona Rotschilda, drugo pa od Baringa

iz Londona na gospoda Laffitta. Samo recite, pa vas rešim vseh skrbi in se obrnem na eno teh dveh tvrdk.«

To je zaleгло. Danglers je bil na tleh. Z vidnim drgetom je vzel iz grofovih rok obe pismi in si s tolikšno natančnostjo ogledoval podpise v njih, da bi moralo grofa razžaliti, če ne bi bil vedel, da je bankir že skoraj na koncu od same prepadlosti.

»Da, gospod, ti trije podpisi so milijone vredni,« reče Danglers, ko se je malo osvestil. »Trije neomejeni krediti na naše največje tri banke! Oprostite, gospod grof, toda če me je nezaupljivost minila, mi ne boste zamerili, da še zmeraj strmim.«

»O, banke kakršna je vaša, vendar ne more takšna reč spraviti iz ravnotežja!« meni Monte-Cristo. »Torej mi boste lahko poslali nekaj denarja?«

»Zapovejte, gospod grof, na razpolago sem vam.«

»Nu, zdaj ko se razumeva — saj se razumeva?«

Danglers prikima.

»In niste nič več nezaupljivi?«

»O, gospod grof,« vzklikne bankir, »saj sploh nisem bill!«

»Nu, torej, ko se razumeva, ostane le še, da se domeniva za okroglo vsoto za prvo leto. Recimo, šest milijonov.«

»Šest milijonov... prav!« priki-ma Danglers ves omoten.

»Če bi več potreboval,« povzame ravnodušno Monte-Cristo, »vam bom sporočil. Toda namen imam samo leto dni ostati na Francoskem, za tako dolgo pa mislim, da mi bo to zadoščalo... Sicer bomo pa še videli. Pošljite mi forej jutri za prvo silo pet slo tisoč frankov. Do opoldne me dobite doma, a če bi ravno kam odšel, bo pobotnica pri intendantu.«

»Jutri ob desetih dopoldne bo denar pri vas, gospod grof,« odvrne Danglers.

Monte-Cristo vstane.

»Priznati vam moram, gospod grof,« povzame spet Danglers, »da so mi znani vsi količkej težki evropski bogatini — toda o bogastvu Monte-Cristov danes prvič slišim. Ali je novejšega datuma?«

»Narobe, gospod, zelo staro je; bilo je nekakšen rodbinski zaklad, ki se ga ni smel nihče dotekniti, in pripis obresti je premoženje potrožil. Rok, ki ga je določil testator, je šele pred par leti potekel, in od takrat razpolagam jaz z zapuščino. Tako ni čudno, da vam o tem kapitalu ni bilo nič znano. Sicer boste pa v kratkem o tem kaj več izvedeli.«

Na grofovem obrazu je pri teh besedah zaigral oni leden usmev, ki je Franca Epinaya navdal s tolikšno grozo.

»S svojim okusom in svojimi načrti, gospod grof,« meni Danglers, »boste v naši prestolnici lahko razvili luksuz, da se bomo mi mali milijonarji kar izgubili v vaši senci. Toda oprostite: ali vas smem prositi, da mi izkažete čast, da vas predstavim gospe baronici? Ne zamerite mi moje vneme, gospod grof; tak poslovni prijatelj kakor vi spada tako rekoč k rodbini.«

Monte-Cristo se prikloni. Danglers pozvoni in prikaže se lakej v našopirjeni livreji.

Stroški za velefilm v številkah

Vi vsi, ki vas ne veže poklic s filmskim življenjem, bržčas nimate niti pojma, kako bajni so stroški za film, ki nam ga v zabavo ali pouk zvrtili v pičlih dveh urah operater kinematografa.

Vzel bom za primer film »Zasebno življenje Henrika VIII.«, ki je bil prvi izmed zgodovinskih filmov, v katerih nam Velika Britanija razkriva ogromne zaklade svoje slavne zgodovine.

Film je žel sijajne uspehe na Angliškem, v Parizu, na Dunaju in v Berlinu. Največ je pa vrgel kajpada v Ameriki, ki ima na desetisoče kinov.

Od sile zanimivo je pobrskati malo med številkami, ki nam povedo, kakšni so vsi tisti zneski, ki jih izda filmska družba za filmanje za plače in priprave. Film »Zasebno življenje Henrika VIII.« je stal 59.000 funtov (ca. 12 milijonov dinarjev), še preden je družba zaslužila z njim prebiti paro. Razen tega je bilo treba amortizirati okoli 21.000 funtov (približno 4.200.000 dinarjev) režijskih stroškov. Toda že po dvomeščnem predvajanju so vnovčile kinematografske blagajne okoli 80.000 funtov (več ko 16 milijonov dinarjev). Dohodki »Radio Theatra«, ki je prvi predvajal v Newyorku ta film, so znašali v prvem tednu 103.000 dolarjev ali dobre 4 milijone našega denarja. Svetovna krstna predstava filma je bila v majhnem pariškem »Cinema Lord Byron«. Čeprav nagnetejo v ta kino komaj štiri sto petdeset ljudi in je angleška govorica v filmu za večino Parižanov španska vas, so vendar vrteli film celih enajst tednov in olajšali Parižane za pol milijon frankov (4 in pol milijona dinarjev).

Vse torej kaže, da bo 80.000 funtov, kolikor so vsega skup izdali za film, vrglo družbi, zakupcem, lastnikom kinov in njihovim mešetarjem, ki morajo imeti prste vmes, še preden knjiži bioskopska blagajna dohodke, približno milijon funtov (200 milijonov Din).

Gotovo je pa, da bi film stal najmanj dva milijona dolarjev, če bi ga bili izdelali v Ameriki. Povrh bi pa bilo ozadje še nepristno, namestu zgodovinsko resničnega.

Kje neki bi našli Američani Tudorjev grad »Long Creudon«, ki so ga dali lastniki režiserju Aleksandru Kordi zastoj na razpolago? V vsej Ameriki menda ni človeka, ki bi kakor Marques of Salisbury, prepustil svoj grad »Hatfield House« brez odškodnine filmski družbi. Nikjer v Ameriki ni kraljevskega gradu kakor je Hampton Court, kjer so pristojne oblasti dovolile brezplačno filmanje. Povrh so pa morali filmski ljudje sleherni jutro do devete zjutraj pospraviti vso svojo ropotijo, kajti grad Hampton Court je od te ure dalje odprt obiskovalcem. Na srečo so filmali poleti, pa so lahko že takoj po četrti uri zjutraj pričeli delo. Tisoče in tisoče funtov bi veljale ponaredbe teh gradov — vrh tega bi pa še bile zmazki iz platna ali papirnatega mašeja.

Zanimivo je predvsem dejstvo, da lahko Angleži izdelajo svoje filme, zlasti zgodovinske, približno za tretjino denarja, kakor bi ga požrl Hollywood.

Najboljše bo, če pričnem z začetkom.

Aleksander Korda je sklenil pogodbo z Artusom Wimperisom in Ludvikom Birom, ki sta sestavila rokopise za film, za kar so jima izplačali 68.000 funtov. Razen tega so stali zgodovinski podatki 100 funtov, kajti film bi naj bil v vsakem oziru zgodovinsko pristen. Način izpraševanja v Towru je posnet točno po zgodovinskih zapiskih.

Nagrade so dobili še razni zgodovinski izvedenci, poznavalci steklenice, kostumov, opreme in zgodovin-

izza časov Tudorja, deloma si ga je filmska družba izposojala od tedna do tedna. Ključ za določanje izposojnine je bil za prvih 14 dni povprečno 7 in pol odstotka vrednosti predmeta, kesneje 5 odstotkov. Samo lesene oboje za zide so cenili na 1.900.000 dinarjev. Gobeline, ki bi v normalnih časih bili vredni najmanj 2 milijona 800.000 dinarjev, a jim je današnji dan prodajna cena kvečjemu 900.000 dinarjev, so si izposodili brez odškodnine. Postelja Henrika VIII.,

Eksoitika v filmu: Miss Dortuh, arktična Greta (MGM)

skih plesov. To je stalo 900 funtov. Dekoracijski umetniki, ki so izdelovali načrte za razne prizore, so dobili s slikarji vred okoli 600 funtov.

Ves inventar so cenili na 5.400.000 dinarjev. Deloma so ga dali brez odškodnine na posodo ljubitelji opreme

popolnoma verna kopija izvirnika, je stala 24.000 dinarjev. Za slavnostno tvorano z opremo vred so plačali 530.000 dinarjev, a že samo prizor usmrtitve jih je veljal 132.300 Din.

Vse kostume je dobavljala neka velika tvrdka, ker ni bil Kordi niti en

Johnnie Weissmüller je že sit filmanja

Ko je Johnnie Weissmüller zmagal na olimpijadi v »kravljanju« (crawl je vrsta plavanja) in tako zaslovel po vsem svetu, je prejemal dan za dnem najlaskavejše ponudbe filmskih podjetij.

Njegovo telo je tako skladno in dovršeno v liniji, da so ga Američani takoj angažirali za filmanje Tarzana. Ker je žel prvi Tarzanov film velike uspehe, so izdelali, kakor je to že v Ameriki navada, še celo vrsto Tarzanovih filmov. Naš Johnnie je pa moral v vsakem filmu igrati zmerom isto vlogo. Zdaj je pa že sit tega »tarzanstva« in filmanja sploh.

Zdi se mu, da filmanje ni njegov pravi poklic, zato prepušča take reči rajši svoji ženi, Lupi Velezovi, ki bi brez filmanja spet živeti ne mogla. (No, umrla menda zaradi tega tudi ne bi.)

Prejšnje čase je imel Johnnie navado, da je po sto metrov pod vodo »kravlal« in se na to prikazal svež in smejoč, kakor smo ga časih že videli v zvočnih tednikih. Tega navdušenega sportnika so napravili za filmskega zvezdnika. Revez se mora

po cele dneve na pekočem pristnem ali umetnem solncu spenjati po drevesih in vejah, neprestano mora pro-

dajati zijala pri rokoborbah in predsedati noči v zanimivih nočnih lokalih. Menda bi se vsak, še tako pre-

kos všeč, ki so ga dobili na posodo. Tvrdko so plačali 554.580 dinarjev.

Bolj naravne si ne more nikdo zamisliti kraljevske kuhinje, kakor jo pokaže film. Vsa jedila, divjačina, perutnina in ribe so bile pristne, prav kakor vino. Z vsem tem jih je zalagal hotel Savoy. Samo kure in fazani, zajci in kuncji so stali 25.000 dinarjev. Zaklali so živali takrat, kadar je to ukazal režiser. Številka na računu živil je bila 57.000 dinarjev.

Reja živali pa tudi ni zastoj. Sokoli, ki jih Henrik VIII. (pod strokovnim nadzorstvom) izpusti, so veljali 10.800 dinarjev.

Prekrasni so bili kraljevi konji. Vse živali so imele dolge vihraječe repe. Današnji dan ni igrača najti konja z dolgim repom, ko ga pa vsakomur pristržejo. Toda Korda si je znal pomagati. V londonski klavnici je kupil 12 dolgih repov dirkalnih konj, ki so jih morali pobiti, ker so se ponesrečili. Te repe je kratko in malo privezal svojim konjem na pristrizke.

Bajni petelini so stali vsak po 3 tisoč 500 dinarjev. Za pivo, ki so ga dobivali odrski delavci, kajti pogosto so morali biti do četrte ure zjutraj pokonci, so plačali okoli 20.000 dinarjev. Saj so bili ti reveži pač potrebni krepčila in bodrila.

Med najvažnejšimi osebnostmi pri snemanju filma ne smem pozabiti frizerja. On sam, veliki mojster, je dobival tedensko po 10.000 dinarjev, da njegovih štirih pomagačev niti ne računam. Ne gre pa tudi v nič devati šefa garderobe in šefa inventarja z njunimi pomočniki vred. Vsi skupaj so dobili plače okoli 140.000 Din.

Pogodbe igralcev so pa bile zvečine take, da se ni izvedelo, koliko plače so dobivali. Zategadelj tudi ne smem povedati, koliko je dobil glavni junak, Charles Laughton. Ne bom si štel v greh, če rečem, da je bila številka sedemmestna. Razen tega so mu priznali še »malenkostno« udeležbo pri čistem dobičku predvajanja filma v Združenih državah.

Statisti in manj važni igralci so dobili skupno okoli 720.000 dinarjev za plačilo. Vsi igralci razen Laughtona so prejeli 3.320.000 dinarjev nagrad. Dečki pevskega zbora so računali po 300 Din za vsak nastop. (Konec sledi)

pričan sportnik, v taki okolici polenil in prenehal biti prejšnji zastavni in strumni dečko.

Johnnie sam prav odkrito priznava, da je podpisal pogodbo za film zgolj zato, ker si je dejal, da bo zaslužil morje denarcev, vsekako pa več, kakor če bi ostal profesionalni šampion plavanja. Zdaj pa spoznava, da ni imel prav. Res je, da mnogo več zasluži, toda tudi mnogo več izdaja, ker mora kot filmski zvezdnik živeti drugače, kakor bi se nje-mu hotelo. Zmerom in zmerom ponavlja, da je plavalec, ne pa igralec.

Če bo pač moral še kdaj filmati, hoče biti plavalec. Za enkrat je nekoliko potolažen, ker pojde v Tahiti in bo s svojo ženo skupno filmal. (Američani se nadejajo velikih blagajniških uspehov). Torej Johnnie upa, kolikor ga je, da bo v tem filmu lahko pokazal svoje plavalne umetnije. Nekomu je pa baje zaupal, da se boji, da ne zna več ... plavati. A tega menda niti sam ne verjame.

Kdo je optimist?

Optimist je človek, ki pade iz četrtega nadstropja in si pri prvem nadstropju reče: »Hvala Bogu, doslej je še vse po sreči šlo.«

Meščanska kuhinja

Okusne jedi s sirom

Sir bo pri nas prav kmalu postal ljudska hrana. Naše sirarne izdelujejo v poslednjih letih sir že tako odličnih kakovosti, da se more v vsakem oziru kosati z dragimi tujimi izdelki. Sir je dobra jed, zdrava in redilna, predvsem pa poceni. Toda v večini družin imajo sir le za nameček k obedu, le redko večerjajo sir s kruhom kot glavno jed.

S sirom se dajo pripraviti najrazličnejša zelo okusna jedila. Nekaj načinov pripravljanja vam hočemo podati.

Parmezanova juha

Iz 30 do 40 dkg kosti pripravimo močno juho. — Precejeno zlijemo na svetlo rumeno prežganje, jo osolimo in opopravimo ter dodamo ščepec muškata. V loncu za juho stepemo rumenjaki, vanj pa počasi vmešamo kakih 7 dkg nastrganega parmezana (osušenega prvovrstnega bohinca). Na to mešanico nalijemo kostno juho in jo serviramo s popečenimi rezinami iz žemelj.

Cvrtje s sirom

Iz jajca, kavne žličke mleka, soli in 5 dkg nastrganega osušenega sira napravimo cvrtje kakor po navadi.

Krompir s skorjasto polivko

Potrebujemo: 1 kg krompirja, ¼ l mleka, 10 dkg dobrega mastnega sira, 2 jajci in 3 dkg sirovega masla.

Priljavimo: Skuhan krompir olupimo in narežemo na drobne rezine, ga osolimo in položimo v omlačeni lik za narastke. Mleko, jajci in nastrgani sir dobro zmešamo in polijemo s to polivko pripravljene krompir, nanjo pa položimo v koščke narazano sirovo maslo. Narastek pečemo v vroči pečnici, dokler polivka ne zarjavi in postane skorjasta.

Pražence iz krompirja in sira

Potrebujemo: pol kg krompirja, 20 dkg moke, četrt litra mleka, tri jajca, 15 dkg sira in nekoliko masla.

Priljavimo: Skuhan krompir zrežemo na rezine, ga osolimo in pražimo v maslu. Iz moke, mleka in

jaje napravimo testo. Z nastrganim sirom posujemo pražen krompir, nanj pa zvrnemo pripravljeno testo. V veliki kozici stalno mešamo pražimo vso zmes, dokler tudi testo ne zarumeni.

Sirova potica

Potrebujemo za testo: 10 dkg sirovega masla, 14 dkg moke, 1 rumenjaki in sol.

Potrebujemo za nadev: dve veliki žlici moke, prav toliko prekuhanega mleka, 1 jajce, dve skodelici smetane, 30 dkg polnomastnega sira, sol in poper.

Testo pripravimo: Iz sirovega masla, moke, rumenjaka in soli stolčemo rahlo testo in ga postavimo na hladno, da se spočije. Takrat šele testo zvaljamo in ga položimo na plo-

Adria prašek je boljši

čevino za peko, krog in krog pa napravimo 2 centimetra visok rob.

Nadev pripravimo: Vse primesi s sirom vred dobro zmešamo. Pripravljeno zmes enakomerno razmažemo po testu v pekači. Pečemo v prav vroči pečnici, dokler potica lepo ne zarumeni.

Pečen sir

Potrebujemo: za osebo 15 do 20 dkg sira, po eno jajce, malo moke, drobtinice, soli in masla.

Priljavimo: Prvovrstni bohinjski sir narežemo v rezine za prst debele. Omakamo jih v moki, osoljenem jajcu, h koncu jih pa še pošljamo v drobtinicah. V vroči masli rezine previdno spečemo. K pečnemu siru je najboljša zelena solata.

Sirov narastek

Potrebujemo: 10 dkg moke, ¼ l mleka, tri jajca in 10 dkg sira.

Priljavimo: Moko vmešamo previdno v mleko, ki ga stalno mešamo kuhamo, potlej pa ohladimo. V mleko vmešamo tudi rumenjake in trdi sneg iz beljakov. V pečnici pečemo narastek, dokler lepo ne porjavi, na vrh ga pa potresemo z nastrganim sirom.

HUMOR

Dve anekdoti o Švehli

Leta 1920 je Švehla predložil predsedniku Masaryku listo politikov, ki jih je nameraval sprejeti v svojo uradniško vlado. Med predlaganimi je bil tudi dr. Popelka, predsednik vrhovnega sodišča v Brnu; postati bi bil imel pravosodni minister.

»Veste kaj, malo star je že gospod, kdo ve, ali bo hotel sprejeti,« je izrazil predsednik pomisleke. »Morate ga poprej vprašati.«

»Dobro, telefoniral mu bom.«

Cez pol ure se Švehla vrne. »S Popelko je že urejeno.«

Vlada se je sestavila in novi ministri so pri predsedniku prisegli. V pogovoru, ki se je nato razvil, je Popelka nenadoma vzkliknil: »Takšnega presenečenja pa še nisem doživel! Zjutraj vam vzamem časnik v roke in berem, da sem minister.«

Masaryk vprašujoče in resno pogleda Švehlo. Le-ta pa prostodušno pojasni: »Na, lepa bi bila ta, da bi ljudi še izpraševal! Moral bi biti že patentiran bedak, kdor ne bi sprejel ministrskega sedeža!«

Nekoč je Švehli tožil upravnik njegovega lista, da prodaja nazadnje. »Temu je samo radio kriv,« se je jezil. »Najlepše je pa to, da časopisni radio še podpirajo in zanj reklamo delajo. Lepo vas prosim, če vam kmet izve v radiju, kakšno bo vreme, kako je z denarjem, kaj je v politiki novega, povrhu dobi pa še godbo na prebitek — čemu naj bi se pa potem naročil še na časopis?«

»O ne, prijatelj,« ga zavrne Švehla. »Na časopis bo kmet zmerom naročen, zakaj antene ne more raztrgati na štiri dele in je obesiti v stranišče!«

Premeteni general

13. aprila je minilo 150 let, kar se je rodil v Stettinu pruski feldmaršal grof Wrangel, eden izmed najpopularnejših generalov takratne Prusije, enako priljubljen pri vojaštvu kakor med prebivalstvom. Kot brigadni ge-

neral se je pri neki priliki najvil na inspekcijo neke manjše garnizije. Mestni očetje so vse pripravili za slavnosten sprejem, zakaj Wrangel je bil takrat na višku svoje generalske slave.

Ko je stari gospod prišel, se ni malo začudil, ko je zagledal pred mestno hišo skupino ljubkih deklet s šop-

ki v rokah. Deklice v prvi vrsti so bile tako zale, da si Wrangel ni mogel kaj, da jih ne bi osrečil s krepkim poljubom. Druga vrsta devic je pa po lepoti vražje dosti zaostajala za prvo. Wrangel ni dosti pomišljal; potisnil je svojega adjutanta naprej in mu zapovedal:

»Eulenburg, poljublaj ti dalje!«

Izguba

»Nu, kako ste bili zadovoljni z dopustom v Švici, gospod Močnik? Pravijo, da je pokrajina čudovita.«

»Kaj vem, saj nisem nič videl! Ko vam te gore vzamejo ves razgled!«

Doživljaji na morskem dnu

(Nadaljevanje z naslovne strani.)

sámo rešilo, temveč samo njegov kovinski lesk. Morski volk se je bliskovito obrnil in le rahlo oplazil mojo potapljaško obleko z repno plavutjo. Toda bilo je dovolj, da je z njo prebil debeli in žilavi gumi, ki prenese več atmosfer pritiska. Skoraj isti mah sem začutil toplo mokroto na desni roki, ki jo je zverina oplazila. Skrajnji čas je bil, da pridem na površje. Že sem plezal po spleteni lestvici — toda na sredi mi je zmanjkalo moči. Šele tedaj mi je namreč prišla do cela do zavesti strašna nevarnost, ki sem jo bil pravkar preстал. Dva tovariša sta me potegnila po lestvici na palubo in me slekla. Na desni lehti sem imel globoke praske — sledovi hrapave, smirku podobne kože morskega volka. Kaj bi mi pač koristilo bodalo proti takšni pošasti?...

Lahko bi napisal cele strani podobnih poročil, drugo napetjšo od druge. Zakaj mnogo je potapljačev na svetu in mnogo ladij, ki skrivajo v sebi skrivnostne usode — bodisi da kot plavajoče razbitine leta in leta ogražajo plovbo po morju, bodisi da jih potopi vihar; knjiga o pomorstvu je knjiga strahot in pustolovščin.

Novе knjige

Pierre Benoit: Königsmark. Poslovenil Boris Rihteršič. Založil konzorcij »Nove Dobe« v Celju. Strani 207, cena 18 Din, po pošti 20 Din. Konzorcij »Nove Dobe« v Celju je pravkar izdal ta pomembni roman člana Francoske akademije Pierra Benoita, enega najbolj čitanih pisateljev sodobnosti. Knjiga se odlikuje po čudovito lepi kompoziciji in izdaja res mojstra pripovednika, kakršnih premoremo v sedanjosti le malo. Po vsebini je zgodovinska sinteza. Slika nam znano zgodovinsko dramo srednjeveškega pustolovca grofa Königsmarka in vzporedno z njo podobno dramo, ki se je odigrala tik pred začetkom svetovne vojne in v njenih prvih dneh na dvoru ene izmed nemških držav. Vmes pa se prepleta tragična, čudno lepa ljubezen knežje Avrore, zagonetne Rusinje in mladega francoskega visokozoleca. »Königsmark« je eden tistih romanov, ki ne bi smeli manjkati v nobeni knjižnici. Zato ga prav toplo priporočamo. Naroča se pri upravi »Nove Dobe« v Celju, Strossmayerjeva ul. 1.

Vabimo Vas k nakupu v

najcenejši oblačilnici

A. Presker

Sv. Petra cesta 14

Trajno ondulacijo po najnovejši dunajski metodi

izvršuje damski frizerski salon

Stane Rakar, Ljubljana
Prešernova ulica 9 (vis-à-vis Kreditnega zavoda)

Za vsake lase garantiran uspeh in je vsaka najmanjša poškodba las kakor kože popolnoma izključena

Posetite nas in prepričali se boste!

ZA VSAKO DAMO

kvalitetna polepšavajoča sredstva

PORENAL KREMA

sulfa za podnevi in mastna za ponoč, stalno polepšavata in pomlajata

18.

PORENAL MILO

blago dišeče milo za nego obraza in rok

12.

PORENAL PUDER

fin, popolnoma neškodljiv, diskretno parfimiran, 12 barv

24.

POREMILK

biološko mleko za čiščenje obraza in odstranjevanje velikih znojnic

32.

KAMPHORMILK

kafrov eliksir, ki takoj odstrani mozoljčke in ogrce

30.

PASTA MAJALIS

dovršeno umija in neguje občutljivo kožo, ki ne prenese mila

15.

MILCH KREMA

odstrani hitro in stalno solneno pego in madeže z obraza

15.

JE FAIS BLANC

krema iz limonovega soka, ki neguje in polepša roke

10.

LANOLIN KREME

za masažo in pomlajevanje telesa, ker naredi kožo elastično

12.

ORO BARVA ZA LASE

v vseh nijansah, dovršeno in trajno barva lase

30.

VODA IZ KOPRIV

staro in preizkušeno domače sredstvo proti izpadanju las in urbiljaja

30.

FLORIA ROUGE

najfiniješ francosko rdečilo za obraz v 12 krasnih nijansah

14.

ROUGE ZA USTNICE

Bombon Rose v 4 barvah
Rouge De la Vie v 4 barvah

8-15.

EAU DE LAHORE

Eliksir za masažo in krepčenje ženskih prst

40.

DOBI SE POVSOD

Glavno skladišče:

NOBILIOR parfumerija, ZAGREB,

Hilca 34 — Jelačićev trg 15